

Konšpirácie o epidémii koronavírusu na Slovensku výrazne ovplyvňujú mieru zaočkovanosti

Bratislava, 25. 10. 2021: Približne 40 % respondentov súhlasí so štyrmi najpopulárnejšími konšpiráciami o koronavírusu. S aspoň jednou súhlasí 61,2 % respondentov. Súhlas s konšpiráciami výrazne ovplyvňuje zaočkovanosť, až 81 % respondentov, ktorí nesúhlasia so žiadnou konšpiráciou je zaočkovaných, medzi tými, ktorí súhlasia so všetkými uvedenými konšpiráciami je zaočkovaných iba 8,3 %.

Projekt „Ako sa máte, Slovensko?“ dlhodobo sleduje postoje obyvateľov na Slovensku od začiatku prísnych karanténnych opatrení v marci 2020. Prieskumy iniciovali prieskumná spoločnosť MNFORCE, komunikačná agentúra Seesame v spolupráci so Sociologickým ústavom SAV a Ústavom výskumu sociálnej komunikácie SAV. Doteraz sme zrealizovali rozsiahle zisťovania šesťkrát v roku 2020 a päťkrát v roku 2021.

Jedenásta vlna výskumu „Ako sa máte, Slovensko?“ prebehla v období 5.10. až 10.10.2021. V tomto období sa na Slovensku zhoršovala epidemiologická situácia a okresy Slovenska sa postupne sfarbovali do tmavších farieb podľa pravidiel Covid automatu, pričom podľa automatu od 4.10.2021 už na Slovensku nebol ani jeden „zelený“ okres. Očakávalo sa zahájenie očkovania vybraných skupín treťou dávkou vakcíny proti koronavírusu.

Súhlas s konšpiráciami o koronavírusu

Respondenti v dotazníku vyjadrovali na 5 bodovej škále súhlas či nesúhlas so šiestimi konšpiračnými výroky o súčasnej epidémii, pričom kraje škály boli 1 = „vôbec nesúhlasím“ a 5 = „úplne súhlasím“. V tabuľke č. 1 sú znázornené výsledky, pričom odpovede na dvoch krajných bodoch škály (1,2 a 4,5) sú spočítané ako súhlas či nesúhlas, bod 3 predstavuje stred. Najpopulárnejším z testovaných výrokov je tvrdenie, že hlásenia o počtoch mŕtvych na koronavírus sú umelo nadhodnocované. S takýmto názorom súhlasí 43,3 % respondentov. Na veľmi podobnej úrovni je však i súhlas s výroky „Koronavírus bol vyrobený v laboratóriu a zámerne rozšírený medzi ľuďmi“ (42,4 %), „Súčasná epidémia je len súčasťou celosvetovej snahy o povinné očkovanie“ (40,9 %) a „Súčasnú epidémiu niekto vyvolal len preto, aby mohol ľahšie ovládať ľudí“ (39,7 %). O niečo menej respondentov súhlasí s výroky „Vakcíny na koronavírus boli vyvinuté s cieľom škodiť ľuďom“ (26,1 %) a „Nie sú žiadne dôkazy, že koronavírus skutočne existuje“ (22,5 %).

Tabuľka č. 1: Súhlas alebo nesúhlas s konšpiračnými tvrdeniami

	Súhlasím	Stred	Nesúhlasím	Neviem	Spolu
Hlásenia o počtoch mŕtvych na koronavírus sú umelo nadhodnocované	43,3 %	17,2 %	30,8 %	8,7 %	100 %
Koronavírus bol vyrobený v laboratóriu a zámerne rozšírený medzi ľuďmi	42,4 %	18,5 %	23,8 %	15,3 %	100 %
Súčasná epidémia je len súčasťou celosvetovej snahy o povinné očkovanie	40,9 %	16,0 %	35,0 %	8,1 %	100 %
Súčasnú epidémiu niekto vyvolal len preto, aby mohol ľahšie ovládať ľudí	39,7 %	18,5 %	32,2 %	9,6 %	100 %
Vakcíny na koronavírus boli vyvinuté s cieľom škodiť ľuďom	26,1 %	18,3 %	45,1 %	10,5 %	100 %
Nie sú žiadne dôkazy, že koronavírus skutočne existuje	22,5 %	17,2 %	51,4 %	8,9 %	100 %

So žiadnou z uvedených konšpirácií nesúhlasí 24,7 % respondentov, s aspoň jednou z uvedených konšpirácií 61,8 % respondentov a so všetkými 12,1 % respondentov (pozri tabuľku č. 2).

Kto súhlasí s konšpiráciami

S konšpiráciami niečo málo menej súhlasia muži ako i respondenti vo veku 18-29 rokov. Výrazne menej s takýmito konšpiráciami súhlasia respondenti v Bratislave a v Košiciach. Naopak, viac konšpiráciám veria respondenti, ktorí sú menej spokojní so svojim životom, pre ktorých je problém vyjsť v domácnosti s rozpočtom a respondenti, ktorí nepracujú, ale sú v domácnosti, prípadne sa starajú o domácnosť. Súhlas s koronavírusovými konšpiráciami narastá s klesajúcim vzdelaním: až 61,8 % respondentov so základným vzdelaním verí minimálne dvom konšpiráciám, pričom medzi vysokoškolsky vzdelanými je ich iba 35,1 %. Konšpiráciám tiež výrazne viac veria voliči strán Smer-SD, Kotlebovci-LSNS a Republika ako i respondenti, ktorí menej dôverujú inštitúciám ako sú vláda, zdravotníctvo či veda.

Súhlas s konšpiráciami a zaočkovanosť

Respondenti, ktorí súhlasia s konšpiráciami priznávajú, že menej dodržiavajú epidemiologické opatrenia a menej tiež obmedzujú kontakt s ľuďmi mimo svojej domácnosti (iba 15,4 % respondentov, ktorý nesúhlasia ani jednou konšpiráciou vôbec neobmedzilo kontakty, medzi tými, ktorí súhlasia aspoň s jednou konšpiráciou je ich už 34,5 %, medzi tými, ktorí súhlasia so všetkými je ich 53,7 %).

Najvýraznejšia je však súvislosť medzi zaočkovanosťou a súhlasom s konšpiráciami. Medzi respondentmi, ktorí nesúhlasia so žiadnou z uvedených konšpirácií, je zaočkovaných až 81 %. Medzi respondentmi, ktorí súhlasia s aspoň jednou z uvedených konšpirácií je však zaočkovaných iba 26,7 % respondentov a medzi respondentmi, ktorí súhlasia so všetkými konšpiráciami je zaočkovaných iba 8,3 % respondentov.

Tabuľka č. 2: Miera súhlasu so šiestimi konšpiračnými tvrdeniami a zaočkovanosť

	Podiel zo všetkých respondentov (v %)	Zaočkovanosť (v %)
Nesúhlasí so žiadnym	24,7	81
Súhlasí s jedným	12,6	50
Súhlasí s dvoma	9,8	41,8
Súhlasí s tromi	8,8	23,9
Súhlasí so štyrmi	8,8	18,2
Súhlasí s piatimi	9,7	14,4
Súhlasí so všetkými šiestimi	12,1	8,3

„Na poznatkoch z prieskumu vidíme veľkú neistotu ľudí na Slovensku a skutočnosť, že mnohí sa nevedia orientovať v tom, čomu v médiách a na Facebooku veriť a čomu nie. Sklony ku konšpiračnému mysleniu boli u nás výrazné už dlhšiu dobu, no pandémie ich ukázala v plnej sile. Veľký podiel má na tom nielen silná dezinformačná scéna, ale aj nízka dôvera ľudí v štátne a verejné inštitúcie. Odpoveďou je viac strategickú komunikáciu a koordinované, spoločné úsilie vlády, ministerstiev a štátnych inštitúcií. Stoja totiž pred dvojakou výzvou – musia na jednej strane bojovať s dezinformátormi a na druhej strane získavať dôveru ľudí jasnou a konzistentnou komunikáciou,“ hovorí Michaela Benedigová, riaditeľka komunikačnej agentúry Seesame.

„S aspoň jednou z uvedených šiestich konšpirácií o epidémii súhlasí až 61,2 % respondentov. Práve veľká premorenosť slovenskej populácie konšpiračnými teóriami môže byť jedným z veľmi dôležitých vysvetlení nízkej miery zaočkovanosti. Respondenti, ktorí nesúhlasia s ani jednou z uvedených konšpirácií sú totiž zaočkovaní až na 81 %, čo je približne úroveň vakcinačne najúspešnejších krajín v Európe,“ dodáva Robert Klobucký zo Sociologického ústavu SAV.

Poznámky

Použitý výskum:

Ako sa máte, Slovensko?, Október 2021, MNFORCE, Seesame, SÚ SAV a ÚVSK SAV, 5.10. – 10.10.2021, N=1000

Použitý výskum je reprezentatívny pre online populáciu Slovenska.

Dáta zo série výskumov „Ako sa máte, Slovensko?“ budú dlhodobo k dispozícii odbornej verejnosti v Slovenskom archíve sociálnych dát (<http://sasd.sav.sk>). Kľúčové zistenia sú tiež k dispozícii na stránke <https://www.akosamateslovensko.sk/> .

Kontakt pre médiá
Michaela Lukovičová
0907627189
Lukovicova@seesame.com